

Kartläggning av utbildning
i organ- och vävnads-
donation för läkare och
sjuksköterskor vid landets
lärosäten

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2020-3-6643

Publicerad www.socialstyrelsen.se, april 2020

Förord

Socialstyrelsen fick våren 2018 i uppdrag av regeringen att inrätta Nationellt Donationscentrum i syfte att samla och stärka det nationella arbetet inom donation- och transplantationsområdet.

Kartläggningen syftar till att nationellt klarlägga förekomsten av utbildning inom donation vid lärosäten med utbildning till läkare, sjuksköterska och specialistsjuksköterska.

Rapporten riktar sig till vårdgivare och verksamhetschefer, utbildningsansvariga på lärosäten och inom verksamheter för planerade framtida utbildningsinsatser i samverkan.

Utredaren Astrid Hessling har varit projektledare för kartläggningen.

Agneta Holmström
Enhetschef
Nationellt Donationscentrum

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	8
Syfte	8
Metod	8
Högskolor med utbildningar till läkare och sjuksköterskor	8
Resultat	10
Läkare. Utbildning i organ- och vävnadsdonation på grundutbildningen	10
Antal timmar	11
Kompetens för undervisningen	11
Examination	12
Övriga kommentarer som lämnades	12
Sjuksköterska. Utbildning i organ- och vävnadsdonation på grundutbildningen	12
Kompetens för undervisningen	13
Examination	14
Specialistsjuksköterska. Utbildning i organ- och vävnadsdonation	15
Kompetens för undervisningen	16
Examination	16
Övriga kommentarer som lämnades i enkätens öppna svar:	17
Socialstyrelsens sammanfattande slutsatser	18
Referenser	19
Bilaga 1	21
Bilaga 2	22
Bilaga 3	23
Bilaga 4	24
Bilaga 5	26
Bilaga 6	27
Bilaga 7. Enkät läkare	28
Bilaga 8. Enkät sjuksköterskor	32

Sammanfattning

Organ- och vävnadsdonation förbättrar livskvalitet och räddar livet på många patienter över hela landet. Idag finns inte tillgång till de organ och vävnader som behövs för att täcka behovet för svårt sjuka patienter. Ett kritiskt moment är att identifiera donatorer. Grundläggande baskunskap om processen för organ- och vävnadsdonation behövs därför för läkare, sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor inom samtliga inriktningar. Både för att kunna identifiera eventuella donatorer men även för att kunna informera om donation och svara på patienternas och deras närståendes frågor.

Denna kartläggning visar en ojämn fördelning av utbildningsinsatser i organ- och vävnadsdonation vid lärosäten över landet. På vissa lärosäten ägnas ett antal timmar åt ämnet, på andra ingen tid alls. På läkarprogrammet kan utbildning om donation ges inom en del av ett annat ämne eller kurs, exempelvis i etik eller patologi. Ett lärosäte för läkare har det enbart inom en valbar kurs i transplantation.

På grundutbildningarna till sjuksköterska varierar tiden för undervisning mellan 0–14 timmar. Inom ett stort antal utbildningar till specialistsjuksköterska saknas helt utbildning om donation. Det innebär att det finns läkare och sjuksköterskor som, beroende på vilket lärosäte man utbildats vid, kan sakna grundläggande kunskap i donationsfrågor.

Det framgår av kartläggningen att det på vissa lärosäten finns både lärandemål och examination, men även att det efterfrågas ett nationellt lärandemål och därmed examensmål inom ämnesområdet organ- och vävnadsdonation på landets lärosäten.

Socialstyrelsen ser ett behov av optimerad samverkan om kunskapskraven för läkare och sjuksköterskor under utbildning mellan lärosäten, Sveriges kommuner och regioner (SKR), sjukvårdsregioner och vårdgivare för att minska olikheterna i grundläggande utbildning inom området i landet. Kartläggningen är ett underlag för hur situationen ser ut idag och visar på behovet av utbildning.

Underlaget kan även användas för en fortsatt samverkan mellan vårdgivare och lärosäten.

Inledning

Organ- och vävnadsdonation förbättrar livskvalitet och räddar livet på många patienter över hela landet. Idag finns inte de organ och vävnader som behövs för att täcka behovet för svårt sjuka patienter [1]. Utbildningsinsatser för vårdpersonal är en grundläggande förutsättning för ett väl fungerande donationsfrämjande arbete, i syfte att öka antalet organ- och vävnadsdonationer.

Socialstyrelsens uppdrag inom donationsområdet innebär bland annat ett ansvar för nationell samordning och kunskapsstödjande insatser till hälso- och sjukvården. Genom kontinuerlig samverkan med professionerna och ansvariga för verksamheter inom donation och transplantation, har ett behov av att inventera vilka utbildningsinsatser som ges inom området på utbildningarna till läkare och sjuksköterska framkommit.

Syfte

Syftet är att kartlägga vilka utbildningsinsatser som ges inom organ- och vävnadsdonation i grundutbildningarna till läkare och i grund- och specialistutbildningar till sjuksköterskor i Sverige.

Metod

Information och data har inhämtats via enkäter som sänts ut till samtliga högskolor med grundutbildningar till läkare samt grund- och specialistutbildningar för sjuksköterskor i Sverige. Samtliga lärosäten har svarat.

En kurs är definierad som *strukturerad utbildning som utgår från uppsatta utbildningsmål*. I kartläggningen finns frågor för att belysa om utbildning i organ- och vävnadsdonation finns eller inte. Inom vilka kurser utbildningarna ges, om ämnet är obligatoriskt, om det examineras, vilken kompetens som finns för undervisningen, hur mycket tid som läggs och vilka metoder som används för utbildningarna.

Specialisttjänstgöring för läkare omfattas inte av denna kartläggning.

Högskolor med utbildningar till läkare och sjuksköterskor

I Sverige finns sju lärosäten där grundutbildning till läkare ges.¹ Utbildningen ges under 11 terminer på heltid och omfattar 330 högskolepoäng.

Det finns 25 lärosäten som har grundutbildning för sjuksköterskor i Sverige.² Grundutbildningen till sjuksköterska ges under sex terminer på heltid

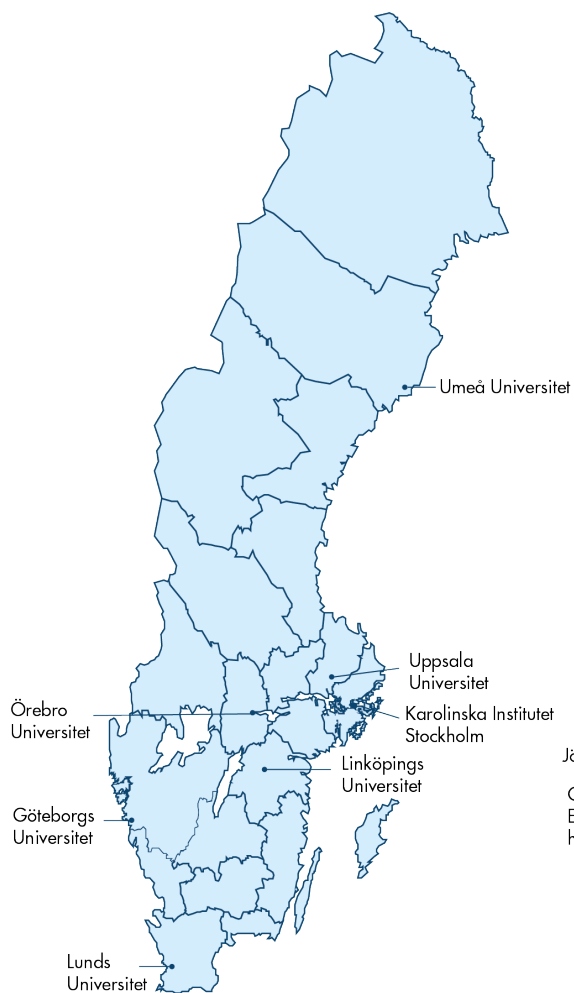
¹ Göteborgs Universitet, Karolinska Institutet, Linköpings Universitet, Lunds Universitet, Umeå Universitet, Uppsala Universitet samt Örebro Universitet.

² Blekinge Tekniska Högskola, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Göteborgs universitet, Högskolan Borås, Högskolan Dalarna, Högskolan Gävle, Högskolan Halmstad, Högskolan Kristianstad, Högskolan Skövde, Högskolan Väst, Jönköpings universitet, Karlstads universitet, Karolinska Institutet, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Luleå tekniska universitet, Malmö universitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Röda Korsets Högskola, Sophiahemmet Högskola, Umeå universitet, Uppsala universitet och Örebro universitet

och omfattar 180 högskolepoäng både på sjuksköterskeprogrammet och programmet för röntgensjuksköterska.

Samtliga lärosäten med grundutbildning till sjuksköterska har även specialistutbildningar för sjuksköterskor.

Lärosäten för läkare

Lärosäten för sjuksköterskor

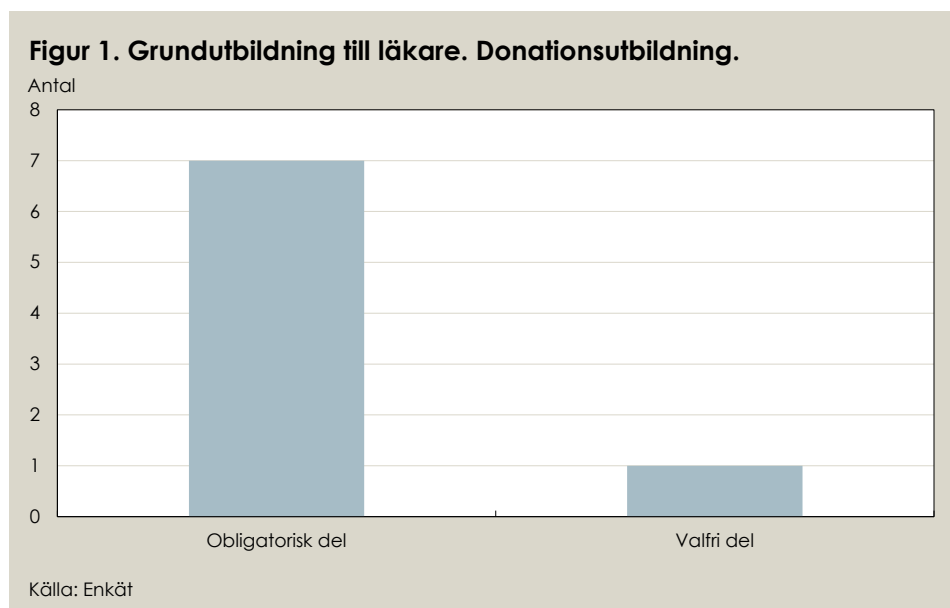
Resultat

Undersökningen visar att utbildningarna till läkare och sjuksköterskor vid landets lärosäten lägger olika mycket vikt vid ämnet organ- och vävnadsdonation. Två lärosäten för sjuksköterskor har inte ämnet över huvud taget, varken på grund- eller specialistutbildningen.³

Ett lärosäte för läkare har undervisning om donation enbart inom en valbar kurs i transplantation. Andra har heldagsseminarier och examinerar i ämnet. Flera lärosäten med utbildningar för läkare och sjuksköterskor använder bland annat donationsansvarig läkare (DAL) och donationsansvarig sjuksköterska (DAS) från de lokala sjukhusen i sina olika utbildningar.

Läkare. Utbildning i organ- och vävnadsdonation på grundutbildningen

Av de totalt sju lärosätena med grundutbildningar till läkare har samtliga någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation vilket visas i figur 1 nedan.

Linköpings universitet har ämnet om donation enbart i en fristående kurs i transplantationskirurgi som är valbar, hos de övriga ingår ämnet inom olika kurser (bilaga 1).

Det framgår av enkätsvaren att det saknas en renodlad utbildning gällande processen för organdonation. Undervisningen i organ- och vävnadsdonation ligger vid sex lärosäten som ett obligatoriskt ämne inom olika kurser främst

³ Blekinge Tekniska Högskola och Örebro universitet.

inom klinisk medicin, men även inom patologi, kirurgi, patient och prevention, attack och försvar samt i etikavsnitt.⁴ Läkarpogrammet i Linköping har planer på att utveckla moment med ämnet under grundutbildningen framöver.

Antal timmar

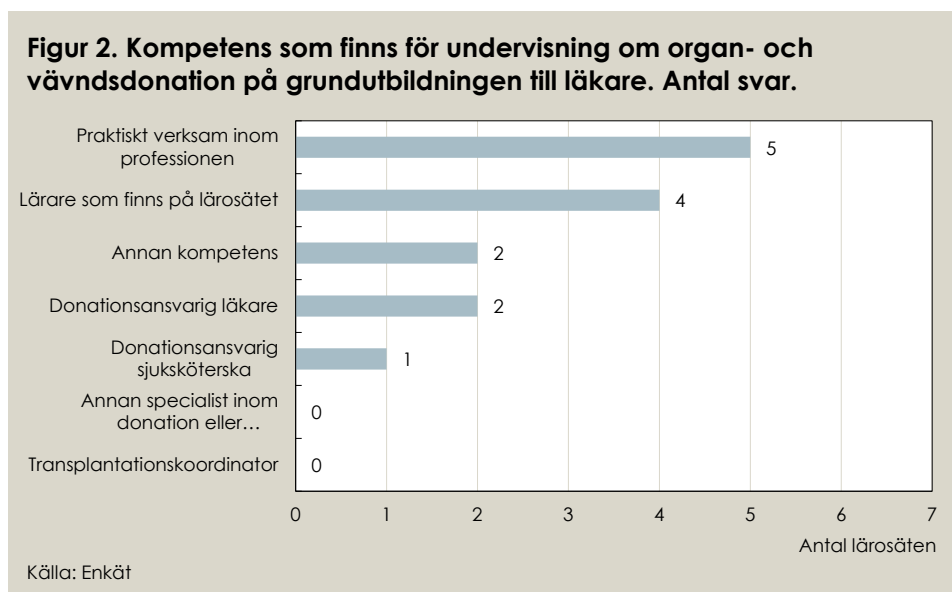
Antalet undervisningstimmar varierar mellan 2–19 timmar. Exempelvis har Lunds universitet och Uppsala universitet ämnet donation två timmar som obligatorisk del av utbildningen inom kurserna klinisk medicin respektive urinvägar. Umeå universitet har sammanlagt 19 timmar organ- och vävnadsdonation fördelat på 2–11 timmars undervisning inom flera olika kurser i sin utbildning (bilaga 1).

Kompetens för undervisningen

Det förekommer samarbete för undervisning i mellersta och norra Sverige mellan Umeå universitet, Sundsvalls, Östersunds och Sunderby sjukhus. I södra landet samverkar Lunds universitet och sjukhusen i Region Skåne.

Inget av lärosätena för läkare samarbetar med någon annan yrkesgrupp inom de utbildningar i organ- och vävnadsdonation som ges.

De som undervisar i ämnet donation är främst lokala, kliniskt verksamma läkare knutna till lärosätet, men även DAL och DAS förekommer vilket visas i figur 2 nedan (flera svarsalternativ kan anges).

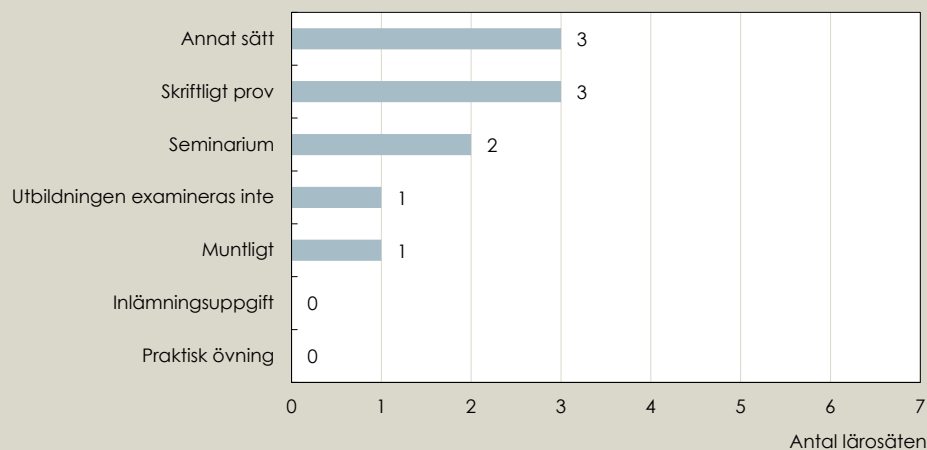
Regionsamordnare vid hornhinnebank och patientorganisation kan även finnas med i undervisningen.

⁴ Utbildningen inom donation av organ och vävnad berörs inom kurserna klinisk medicin med inriktning kirurgi (termin 7), klinisk medicin (termin 8), medicin (termin 6), kirurgi (termin 8), patologi (termin 4), organsystemens struktur och funktion (termin 2), attack och försvar (termin 3), som obligatorisk del inom området urinvägar (termin 7) samt flera kliniska kurser (termin 5–11).

Examination

Examinationer sker i huvudsak skriftligt, men ibland integrerat med andra muntliga och skriftliga examinationer, seminarier samt deltagande i fallbeskrivningar (*case*). Se figur 3 nedan. Vid Uppsala universitet, där ämnet ingår med två timmar i kursen om urinvägar, examineras inte kunskaperna om organ- och vävnadsdonation alls.

Figur 3. Examinationssätt för donationsutbildning på grundutbildningen till läkare. Antal svar.

Källa: Enkät

Övriga kommentarer som lämnades

”Tillämpningen i patientmötet är en fråga för specialistutbildningarna. På grundutbildning av läkare undervisas och examineras grundläggande mekanismer och principer.”

Enkätsvaren om utbildningarna till läkare finns i bilaga 7.

Sjuksköterska. Utbildning i organ- och vävnadsdonation på grundutbildningen

Av landets 25 lärosäten med grundutbildningar till sjuksköterska har 17 någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation. Nästan hälften har organ- och vävnadsdonation som obligatorisk del av utbildningen.

Sju lärosäten saknar utbildning i ämnet⁵ varav två planerar att inkludera ämnet i utbildningen framöver.⁶

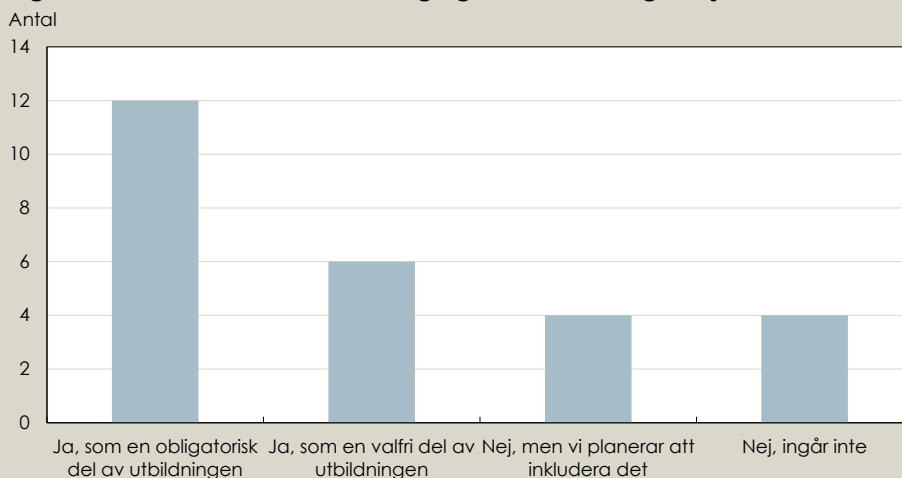
Fem lärosäten har det som en valfri del av utbildningen⁷ vilket visas i figur 4 nedan.

⁵ Blekinge tekniska högskola, Jönköpings universitet, Karlstads universitet, Linneuniversitetet, Linköpings universitet, Mälardalens högskola och Örebro universitet.

⁶ Jönköpings universitet och Karlstads universitet.

⁷ Göteborgs universitet, Högskolan Kristianstad, Högskolan Väst, Röda Korsets Högskola och Umeå universitet.

Figur 4. Finns donationsutbildning i grundutbildning till sjuksköterska?

Källa: Enkät

Endast Högskolan Kristianstad har utbildning i organ- och vävnadsdonation både som obligatoriskt och valbart ämne. För mer information om respektive lärosäte se bilaga 2.

Cirka hälften av lärosätena har lagt utbildning om organ- och vävnadsdonation i början av sjuksköterskeutbildningen och ligger inom något av blocken:

- Ohälsa i välfärdssamhället
- Palliativ vård
- Hälsa och vårdande
- Medicin- kirurgi- och infektionssjukvård
- Njursjukdomar.

Antalet timmar för undervisningen i organ- och vävnadsdonation varierar från 1–14 timmar per lärosäte (bilaga 2).

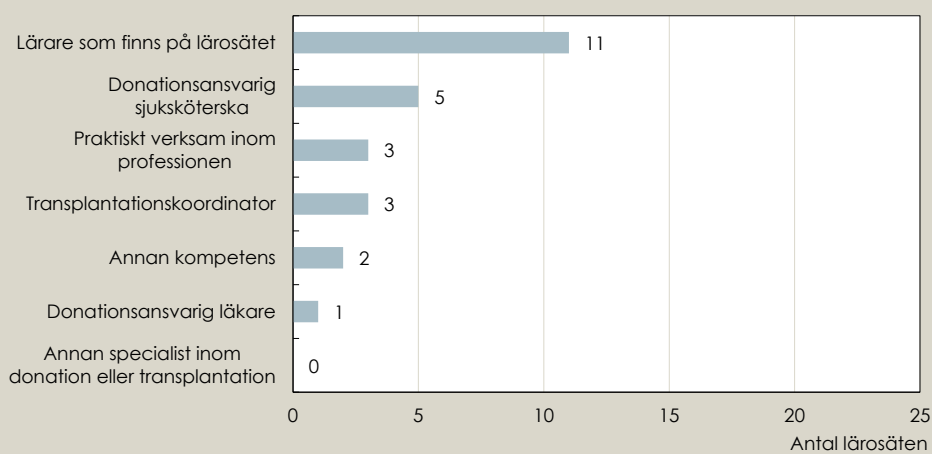
Kompetens för undervisningen

Vissa lärosäten har kompetensen med sjuksköterska och professor inom vårdvetenskap med inriktning organtransplantation på lärosätet som leder undervisningen. Även biträdande professor, universitetslektor, adjunkt och lektorer finns både för undervisning eller för att organisera utbildningarna. Forskning inom ämnet kan förekomma på lärosätet.

Förutom den egna kompetensen på lärosätet används de kliniskt verk-samma DAL och DAS, transplantationskoordinatorer och disputerade sjuk-sköterskor aktiva inom området organdonation och transplantation samt kirurger, intensivvårds- och anestesiläkare från närliggande sjukhus samt patient som genomgått transplantation, se figur 5 nedan.

För ytterligare information om kompetensen på respektive lärosäte se bilaga 3.

Figur 5. Kompetens för undervisning i donation inom grundutbildning till sjuksköterska. Antal svar.

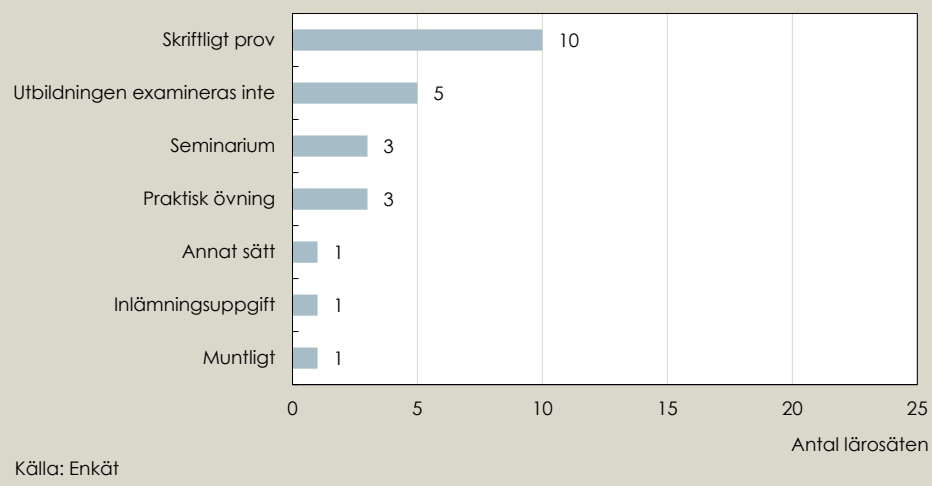

Även extra inläsningsmaterial och podd med professor Anna Forsberg⁸ förekommer.

Examination

Utbildningen examineras skriftligt vid majoriteten av de kurser som ges. Fem av 14 lärosäten examinerar inte ämnet där det förekommer som obligatoriskt del vilket visas i figur 6 nedan.

Figur 6. Examination av donationsutbildning inom grundutbildning till sjuksköterska. Antal svar.

Ett lärosäte har en hel obligatorisk temadag om organ- och vävnadsdonation vid utbildningen. Två lärosäten uppger att träning och examination tillkommer för blodtransfusion.

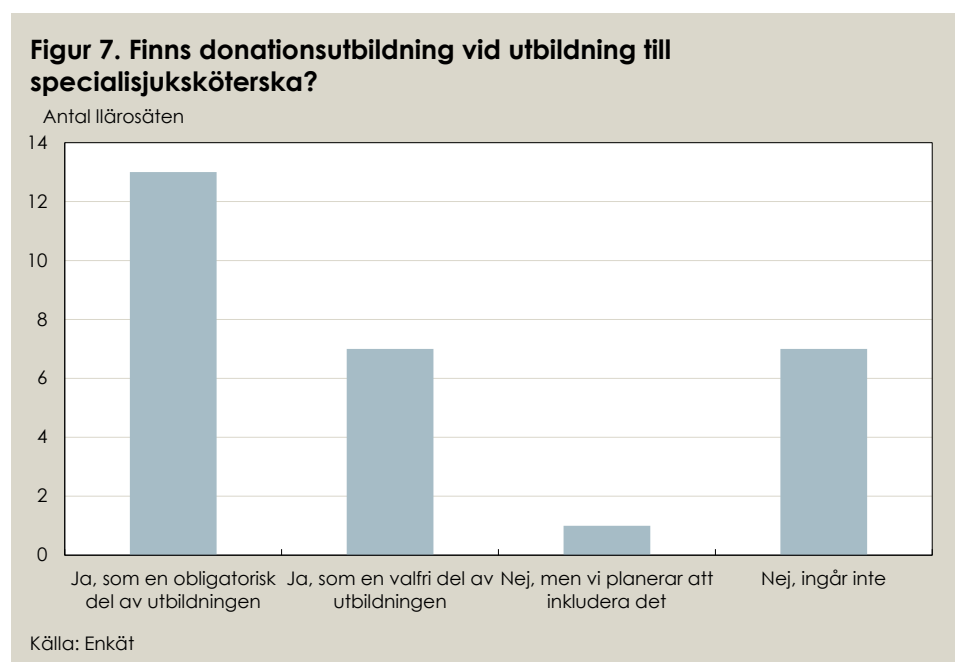
⁸ Anna Forsberg, professor inom transplantationsvård, och kliniskt verksam vid Skånes universitetssjukhus.

Enkätsvaren från lärosäten med utbildning till sjuksköterska finns i bilaga 8.

Specialistsjuksköterska. Utbildning i organ- och vävnadsdonation

Av de 25 lärosäten som har specialistutbildningar för sjuksköterska saknar åtta utbildning inom organ- och vävnadsdonation.

Vissa lärosäten har organ- och vävnadsdonation både som obligatorisk och valfri kompletterande del av en utbildning vilket visas i figur 7 nedan. För ytterligare information om respektive lärosäte se bilaga 4.

Två lärosäten⁹ har ingen undervisning i ämnet varken på grund- eller i specialistutbildningarna.

Utbildning inom organ- och vävnadsdonation kan ges som fristående kurs och som uppdragsutbildning. Den finns till störst del inom inriktningarna anesthesi-, intensivvård och operationssjukvård. Men den förekommer även inom inriktningarna hjärtsjukvård och ambulanssjukvård samt i utbildning till barnmorska. På två lärosäten saknas utbildning i organ- och vävnadsdonation helt inom dessa inriktningar till specialistsjuksköterska.

Av de åtta lärosäten som inte har utbildning i organ- och vävnadsdonation, har fyra enbart specialistutbildningar med inriktning mot distrikt-, psykiatri- och äldreomsorg samt barn och ungdomsvård (bilaga 5).

För de lärosäten som har undervisning i donation varierar det totala antalet timmar mellan 2–20 timmar fördelat inom flera olika kurser (bilaga 4).

⁹ Örebro universitet och Blekinge tekniska högskola.

Kompetens för undervisningen

Utbildningen sker i huvudsak som enstaka föreläsningar men även föreläsningsserier, egen inläsning, praktiska övningar, seminarier, workshops och podd inom ämnesområdet förekommer.

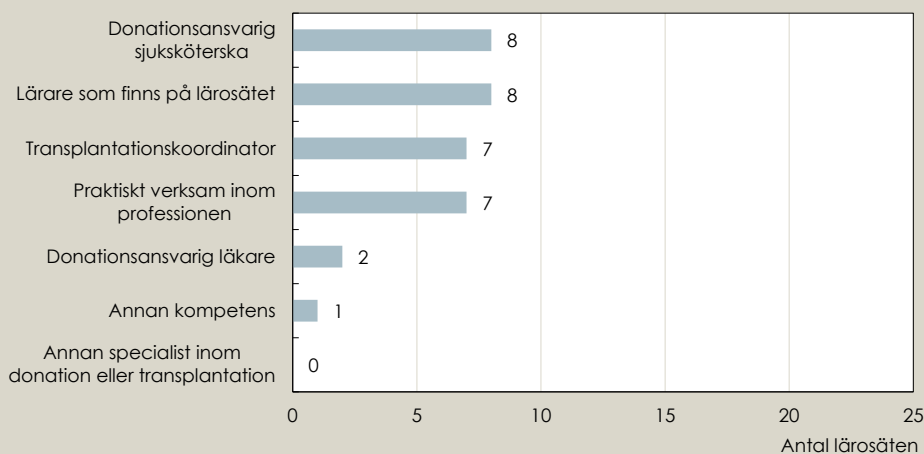
Kompetenser som finns på lärosäten och ansvarar för utbildningarna är adjunkter, gästlärare samt basgruppshandledare med flera.

Adjunkt och lektor inom anestesi- och intensivvård eller operationssjukvård, sjuksköterska och professor inom vårdvetenskap med inriktning organtransplantation och donation men även specialistsjuksköterskor med inriktning barn och ungdom förekommer för att hålla utbildningarna.

Kompetenser från professionen som medverkar vid lärosätena är framför allt kliniskt verksamma sjuksköterskor inom anestesi- och intensivvård, DAS och DAL samt transplantationskoordinatorer. Även läkare, intensivister, anestesiläkare och kirurger från närliggande sjukhus medverkar vid undervisningen. Se figur 8 nedan.

Av de 25 lärosätena använder åtta stycken DAS i sin undervisning,¹⁰ Två använder DAL¹¹ och sju lärosäten har transplantationskoordinatorer¹² som undervisar själva eller som komplement till annan kompetens (bilaga 6).

Figur 8. Kompetens som undervisar i donation inom specialistsjuksköterskeutbildning. Antal svar.

Examination

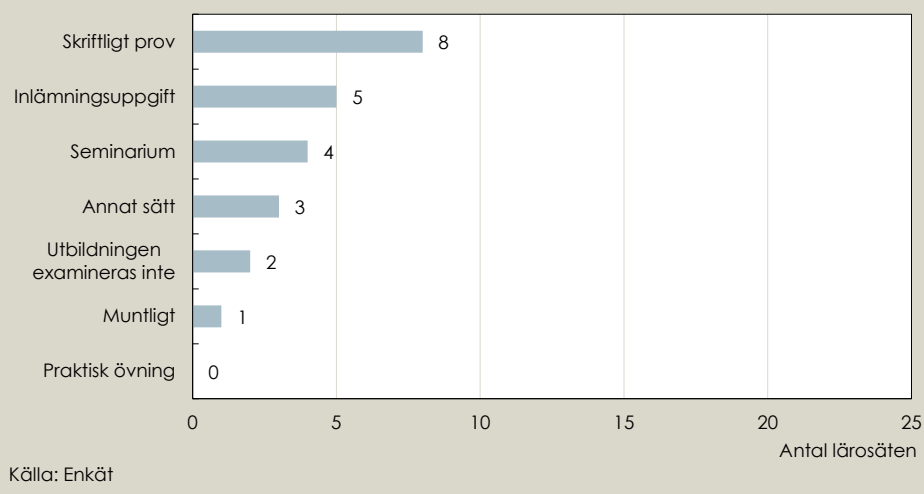
Kunskaperna examineras i huvudsak skriftligt i hälften av kurserna. Seminarier, inlämningsuppgifter och muntlig redovisning förekommer, se figur 9 nedan. Vissa har flera sätt att examinera inom samma kurs.

¹⁰ Högskolan Väst, Karolinska institutet, Linköpings universitet, Linneuniversitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Röda korsets Högskola, samt Umeå universitet.

¹¹ Göteborgs universitet och Karolinska Institutet.

¹² Göteborgs universitet, Högskolan Borås, Karlstads universitet, Karolinska Institutet, Linköpings universitet, Lunds universitet samt Mälardalens högskola.

Figur 9. Examination av donationsutbildning inom specialistsjuksköterskeutbildning. Antal svar

Annat sätt innebär att alla inriktningar inte examinerar, eller gör det på olika sätt inom inriktningen. Till exempel finns ett obligatoriskt seminarium där etik, organ- och vävnadsdonation ingår, i samverkan med inriktningarna intensivvård och operation.

Övriga kommentarer som lämnades i enkätens öppna svar:

”Det är en mycket angelägen fråga som bör finnas med i både grund- och avancerad utbildning.”.

”Avsaknad av innehåll och examination inom majoriteten av specialistutbildningar (n=8) beror på att det inte finns några lärandemål, vilket är relaterat till att det saknas explicita nationella examensmål inom ämnesområdet. Det är dock ett angeläget område för specialistsjuksköterskor inom samtliga inriktningar men avsaknad av nationella examensmål gör att området inte prioriteras av samtliga”.

”På sjuksköterskeprogrammet kommer det att föras diskussioner om organ- och vävnadsdonation och på vilket sätt detta kan belysas i programmet. På Specialistsjuksköterskeprogrammen anses inte detta behov av undervisning föreligga.”

Enkätsvaren för sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor finns i bilaga 8.

Socialstyrelsens sammanfattande slutsatser

Denna nationella kartläggning visar att det råder en ojämn fördelning av utbildningsinsatser inom organ- och vävnadsdonation vid Sveriges lärosäten i utbildningarna till läkare och sjuksköterskor. På vissa håll saknas utbildning om donation av organ och vävnad till läkare samt sjuksköterskor helt. Det har även framkommit av enkätsvaren att avsaknaden av nationella lärandemål och därmed examensmål inom området organ- och vävnadsdonation medför att ämnet inte prioriteras inom alla utbildningarna.

Detta innebär att det finns läkare och sjuksköterskor som, beroende på vid vilket lärosäte man utbildats, kan sakna grundläggande kunskap i donationsfrågor.

Grundläggande baskunskap om processen för organ- och vävnadsdonation behövs inom samtliga inriktningar för läkare och sjuksköterskor. Detta för att kunna identifiera möjliga donatorer, men även för att kunna informera om donation och svara på patienters och deras närståendes frågor.

Särskilt inom specialistutbildningarna med inriktningarna akut- anestesi-intensiv- och operationssjukvård finns anledning att ha med en grundläggande undervisning i organdonation, som en förberedelse för det kliniska arbetet.

Referenser

1. Organ och vävnadsdonation i Sverige 2018.
<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/organ-och-vavnadsdonation/>

Bilaga 1

Tabell 1. Grundutbildningar för läkare

Grundutbildning läkare Lärosäte	Utbildning donation	Timmar	Obligatorisk	Fritt val	Examination
Göteborgs universitet	Ja	9	Ja	Nej	Skriftligt muntligt seminarium
Karolinska Institutet	Ja	4	Ja	Nej	Skriftligt
Linköpings universitet	Ja	4	Nej	Ja	Delvis skriftligt
Lunds universitet	Ja	2	Ja	Nej	Skriftligt och obli- gatoriskt delta- gande i case
Umeå universitet	Ja	19	Ja	Nej	Integrerad med andra muntliga och skriftliga
Uppsala universitet	Ja	2	Ja	Nej	Nej
Örebro universitet	Ja	6	Ja	Nej	Seminarium

Bilaga 2

Tabell 2. Grundutbildningar för sjuksköterskor

Grundutbildning till sjuksköterska. Lärosäte	Utbildning donation	Antal timmar	Obligatorisk	Fritt val	Examineras
Blekinge Tekniska Högskola	Nej	-	-	Nej	-
Ersta Sköndal Bräcke högskola	Ja	2	Ja	Nej	Nej
Göteborgs universitet	Ja	4	Nej	Ja	Nej
Högskolan Borås	Ja	2	Ja	Nej	Skriftligt
Högskolan Dalarna	Ja	10	Ja	Nej	Skriftligt, muntligt, praktisk övning och seminarium
Högskolan i Gävle	Ja	4	Ja	Nej	Skriftligt och praktisk övning
Högskolan Halmstad	Ja	3	Ja	Nej	Skriftligt
Högskolan Kristianstad	Ja	10	Ja	Ja	Skriftligt
Högskolan Skövde	Ja	14	Ja	Nej	Seminarium
Högskolan Väst	Ja	3	Nej	Ja	Skriftligt
Jönköpings universitet	Nej Planerar att inkludera	-	-	-	-
Karlstads universitet	Nej. Planerar att inkludera	-	-	-	-
Karolinska Institutet	Ja	8	Ja	Nej	Skriftligt och praktisk övning
Linköpings universitet	Nej	-	-	-	-
Linnéuniversitetet	Nej	-	-	-	-
Lunds universitet	Ja	6	Ja	Nej	Skriftligt och obligatorisk temadag
Luleå tekniska universitet	Nej. Planerar att inkludera	-	-	-	-
Malmö universitet	Ja	2	Nej	Ja	Nej
Mittuniversitetet	Ja	3	Ja	Nej	Skriftligt
Mälardalens högskola	Nej. Planerar att inkludera	-	-	-	-
Röda Korsets Högskola	Ja	4	Nej	Ja	Seminarium
Sophiahemmet Högskola	Ja	3	Ja	-	Nej
Umeå universitet	Ja	2	Nej	Ja	Skriftligt
Uppsala universitet	Ja	1	Ja	Nej	Nej
Örebro universitet	Nej	-	-	Nej	-

Bilaga 3

Tabell 3. Kompetens för undervisningen i organ- och vävnadsdonation på grundbilden till sjuksköterska

Lärosäte	Kompetens som leder utbildningen i organ- och vävnadsdonation på sjuksköterskeprogrammet
Ersta Sköndal Bräcke högskola	Läkare
Göteborgs universitet	Lärare på lärosätet: Disputerad sjuksköterska. Donationsansvarig sjuksköterska (DAS)
Högskolan Borås	Lärare på lärosätet: Lektor.
Högskolan Dalarna	Universitetsadjunkt
Högskolan Gävle	Adjunkter som är sjuksköterskor med klinisk erfarenhet.
Högskolan Halmstad	Transplantationskoordinator
Högskolan Kristianstad	Biträdande professor tillsammans med adjunkt. Forskning i ämnet pågår på lärosätet.
Högskolan Skövde	DAS samt patient som genomgått transplantation
Högskolan Väst	Lärare på lärosätet: Adjunkt. DAS.
Karolinska Institutet	Lärare på lärosätet: Adjunkt/lektor inom sjuksköterskeprogrammet, DAS, disputerad sjuksköterska.
Lunds universitet	Lärare på lärosätet: Sjuksköterska och professor inom vårdvetenskap med inriktning organtransplantation, förenad anställning. Transplantationskoordinator.
Mittuniversitetet	Kompetens på lärosätet: Lektor och adjunkt
Malmö universitet	Transplantationskoordinator
Röda Korsets Högskola	Lärare på lärosätet: Högskoleadjunkt och modulansvarig.
Sophiahemmet Högskola	DAS och DAL
Umeå universitet	Lärare som finns på lärosätet
Uppsala universitet	Lärare som finns på lärosätet: lektor

Bilaga 4

Förkortningar tabell 4

AN- anestesi

OP- operation

IVA- intensivvård

Tabell 4. Specialistutbildningar för sjuksköterskor

Specialistutbildning för sjuksköterska. Lärosäte	Utbildning donation	Antal timmar	Obligatoriskt/ inom ämne	Fritt val	Examination
Blekinge tekniska högskola	Nej	-	-	-	-
Ersta Sköndal Bräcke högskola	Nej	-	-	-	-
Göteborgs Universitet	Ja	12	Ja/ AN/OP/IVA	-	Skriftligt Inlämningsuppgift och annat sätt på olika program
Högskolan Borås	Ja	6	Ja/ AN/OP/IVA	Nej	Skriftligt
Högskolan Dalarna	Nej	-	-	-	-
Högskolan i Gävle	Ja	20	Ja/ AN/IVA	Nej	Inlämningsuppgift och seminarium
Högskolan Halmstad	Nej	-	-	-	-
Högskolan Kristianstad	Nej	-	-	-	-
Högskolan Skövde	Ja	4	Ja/ AN/OP	Nej	Muntligt
Högskolan Väst	Ja	3	Nej	Ja IVA	Skriftligt
Jönköpings universitet	Nej Men planerar att inkludera	-	-	-	-
Karolinska Institutet	Ja	9	Ja/ AN/OP/IVA	Nej	Alla inriktningar examinerar inte men obligatoriskt seminarium finns för IVA och op.
Karlstads universitet	Ja	8	Ja/ IVA/OP	Nej	Vet ej
Linköpings universitet	Ja	11	Ja/ IVA/Barn och ungdom/Barnmorska	Ja	Skriftligt, inlämningsuppgift och seminarium
Linnéuniversitetet	Ja	12	Nej	Ja Akutsjukvård/ Ambsjv /An/OP/IVA	Nej

Luleå tekniska universitet	Ja	Ingen uppgift	Ja	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Lunds universitet	Ja	12	Ja/ AN/OP/IVA	Ja	Nej
Malmö universitet	Nej	-	-	-	-
Mittuniversitetet	Ja	4	Ja/ Ambjv/IVA	Nej	IVA-Skriftlig tentamen Seminarium
Mälardalens högskola	Ja	6	Nej	Ja An/IVA	Skriftligt
Röda Korsets Högskola	Ja	8	Nej	Ja IVA	Inlämningsuppgift
Sophiahemmets Högskola	Ja	2	Ja/ Hjärtsjukvård	nej	-
Umeå universitet	Ja	10	Ja/ AN/OP/IVA	Ja	Skriftligt och seminarium
Uppsala universitet	Ja	12	Ja/ AN/OP/IVA	Nej	Skriftligt
Örebro universitet	Nej	-	-	Nej	-

Bilaga 5

Tabell 5. Lärosäten med specialistutbildningar för sjuksköterskor som saknar utbildning i organ- och vävnadsdonation

Saknar utbildning i organ och vävnadsdonation
Har utbildning till specialistsjuksköterska inom inriktningarna:
Blekinge tekniska högskola Inriktning: psykiatri, distriktsjuksköterska och vård av äldre.
Ersta Sköndal Bräcke högskola Inriktning: psykiatrisk – och palliativ vård, vård och lärande vid långvarig ohälsa och sjukdom samt fristående kurser i vårdvetenskap.
Högskolan Dalarna Inriktning: barnmorska, vård av äldre, demensvård (fil.mag. med huvudområde omvårdnad) och distriktssköterska.
Högskolan i Halmstad Inriktning: psykiatrisk vård, distriktssjukvård, barn och ungdomsvård samt ögonsjukvård.
Högskolan Kristianstad Inriktning: distriktssköterska, medicinsk vård samt vård av äldre.
Jönköpings universitet Inriktning: anestesi-, intensiv- och operationssjukvård, psykiatrisk vård, vård av äldre, distriktsjuksköterska samt inriktning mot hälso- och sjukvård för barn och ungdomar.
Malmö universitet Inriktning: omvårdnad.
Örebro universitet Inriktning: akut-, ambulans-, anestesi-, distrikts- och företagssjukvård samt hälso- och sjukvård för barn och unga.

Bilaga 6

Förkortningar tabell 6

AN- anesthesi

OP- operation

IVA- intensivvård

DAL- donationsansvarig läkare

DAS- donationsansvarig sjuksköterska

TX- Transplantationskoordinator

Tabell 6. Kompetens för undervisningen på specialistutbildningar för sjuksköterskor

Lärosäte	Kompetens som leder utbildningen i organ- och vävnadsdonation på specialistjuksköterskeprogram
Göteborgs universitet	Lärare på lärosätet; Universitetslektor. DAL samt TX.
Högskolan i Borås	TX
Högskolan i Gävle	Anestesiologer
Högskolan i Skövde	Lärare på lärosätet
Högskolan Väst	Lärare på lärosätet: Adjunkt samt DAS.
Karlstads universitet	TX
Karolinska Institutet	Lärare på lärosätet; Adjunkt/lektor inom AN, IVA eller OP. DAL och DAS, personal från AN, IVA eller OP samt TX.
Linköpings universitet	Lärare på lärosätet; Specialistsjuksköterska Barn och ungdom: adjunkter och gästlärare: basgruppshandledare. DAS samt TX.
Linnéuniversitetet	Anestesisjuksköterska, DAS, sjuksköterskor från AN- och IVA samt donationsansvarig.
Lunds universitet	Sjuksköterska och professor inom vårdvetenskap med inriktning organtransplantation samt TX.
Luleå tekniska universitet	Ingen uppgift
Mittuniversitetet	DAS
Mälardalens högskola	DAS och IVA sjuksköterska samt TX.
Röda Korsets Högskola	DAS
Umeå universitet	DAS
Uppsala universitet	Intensivister, kirurger och anestesiloger .

Bilaga 7. Enkät läkare

Enkät svar - Utbildning donation - Läkare

1. Ingår någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation i er grundutbildning till läkare?

Med någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation menar vi till exempel hel kurs, del av kurs, enskild föreläsning i en kurs, inläsning, praktisk övning, webbkurs med mera.

	Antal	Procent
Ja, som en obligatorisk del av utbildningen	6	86%
Ja som en valfri del av utbildningen	1	14%
Nej, men vi planerar att inkludera det	0	0%
Nej, ingår inte	0	0%
Total	7	100%

1b. På vilket sätt sker utbildningen i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Distansutbildning från annat lärosäte/organisation, ange från var:	0	0%
Webbaserad utbildning, ange vilken:	0	0%
Enstaka föreläsning	0	0%
Flera föreläsningar	5	71%
Egen inläsning	0	0%
Praktisk övning	2	29%
Annat, nämligen:	5	71%
Total	7	171%

Öppna svar-Annat, nämligen: (5)

- Typfall
- Ingår i case
- Seminarium i kvartsklass
- Case om grundläggande patofysiologiska mekanismer
- Gruppuppgifter med diskussion i seminarieform

2. Vilken kompetens har den eller de som leder utbildningen i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Lärare som finns på lärosätet, ange roll och funktion:	4	57%
Donationsansvarig läkare	2	29%
Donationsansvarig sjuksköterska	1	14%
Praktiskt verksam inom professionen, ange vilken profession:	5	71%
Transplantationskoordinator	0	0%
Annan specialist inom donation eller transplantation	0	0%
Annan kompetens, nämligen:	2	29%
Total	7	200%

Öppna svar-Lärare som finns på lärosätet, ange roll och funktion: (4)

- Hematolog, anesthesiolog, kardiolog mfl.
- Kursledare och föreläsare i patologi
- Universitetslärare, med respektive utan förenade anställningar
- Lärare som är läkare med formell och praktisk etiks kompetens

Öppna svar-Praktiskt verksam inom professionen, ange vilken profession: (5)

- Njurmedicin, kardiologi, hematologi och kirurgi
- Specialist eller senior ST-läk inom anesthesiologi och intensivvård
- Njurmedicin och Medicinsk etik
- Läkare
- AT-läkare som forskat om organdonation

Öppna svar-Annan kompetens, nämligen: (2)

- Regionsamordnare Hornhinnebanken
- Patientorganisationen MOD

3. På vilket sätt examineras studenterna i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Skrifligt prov	3	43%
Muntligt	1	14%
Praktisk övning	0	0%
Inlämningsuppgift	0	0%
Seminarium	2	29%
Annat sätt, ange vilket:	3	43%
Utbildningen examineras inte	1	14%
Total	7	143%

Öppna svar-Annat sätt, ange vilket: (3)

- Ingen specifik examination med då mål finns både avseende organ-donation och transplantation kan detta examineras, ffa skriftligt
- Obligatoriskt deltagande i case
- Integrerat med andra muntliga och skriftliga examinationer

4. Finns det någon del i er utbildning i organ- och vävnadsdonation i grundutbildningen där läkare och sjuksköterskor deltar tillsammans?

	Antal	Procent
Ja	0	0%
Nej	6	86%
Vet inte	1	14%
Total	7	100%

5. Ingår någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation i någon fristående kurs eller uppdragsutbildning hos er?

	Antal	Procent
Ja, i fristående kurs, ange kursnamn:	1	14%
Ja, som uppdragsutbildning, ange utbildning:	1	14%
Nej, men vi planerar att starta en kurs i organ- och vävnadsdonation	0	0%
Nej, ingår inte	5	71%
Total	7	100%

Öppna svar-Ja, i fristående kurs, ange kursnamn: (1)

- Transplantationskirurgi

Öppna svar-Ja, som uppdragsutbildning, ange utbildning: (1)

- Det har tidigare funnits men kan inte identifiera den idag

6. Samverkar ni kring utbildningen i organ- och vävnadsdonation med någon annan?

	Antal	Procent
Ja, ange med vem/vilka:	3	43%
Nej	4	57%
Vet inte	0	0%
Total	7	100%

Öppna svar-Ja, ange med vem/vilka: (3)

- Region Skåne
- Sunderby sjukhus, Sundsvalls sjukhus, Östersunds sjukhus, Umeå universitetssjukhus
- Patientorganisationen MOD

7. Använder ni något kunskapsstöd från Socialstyrelsen idag när det gäller utbildning i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Ja	3	43%
Nej	3	43%
Vet inte	1	14%
Total	7	100%

8. Har du någon övrig kommentar om utbildning i organ- och vävnadsdonation förutom det som framkommit i enkäten?

Svarsvärden (4)

- Läkarpogrammet i Linköping håller just nu på att implementera en ny utbildningsplan och samtliga terminer/kurser är ännu inte klara. Planer finns att utveckla dessa moment
- På Sahlgrenska Universitetssjukhuset finns kompetens inom all transplantationsverksamhet för såväl hematologiska stamceller som njure, lever, lunga, hjärta, tarm och t.o.m. livmoder
- Det finns en betydande förbättringspotential i Uppsala där utbildningen idag främst har en etisk utgångspunkt. Det saknas mer renodlad medicinsk utbildning kring organdonationen såsom skillnad DCD/DBD, ischemitider, rutiner kring organkoordinering, Scandiatransplant, utbyten mm
- Tillämpningen i patientmötet är en fråga för specialistutbildningarna. På grundutbildning av läkare undervisas och examineras grundläggande mekanismer och principer.

Bilaga 8. Enkät sjuksköterskor

Enkät svar - Utbildning donation – Sjuksköterskor, grund- och specialistutbildning.

1. Ingår någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation i er grundutbildning till sjuksköterska?

	Antal	Procent
Ja, som en obligatorisk del av utbildningen	12	50%
Ja, som en valfri del av utbildningen	6	25%
Nej, men vi planerar att inkludera det	4	16%
Nej, ingår inte	4	17%
Total	24	104%

1a. I vilken/vilka kurser ingår organ- och vävnadsdonation i er grundutbildning till sjuksköterska?

Svarsvärden

- OM161 Omvårdnad: verksamhetsförlagd utbildning
- Omvårdnad vid komplexa situationer, 7,5hp
- VÅ1053
- Ohälsa i välfärdssamhället, 10 hp
- Humanbiologi
- Omvårdnad vid ohälsa och sjukdom 1
- MV028G
- OM8327 (kurs 15)Preklinisk kurs III, 7,5 hp
- Vårdande vid akut ohälsa
- SJSD22 Omvårdnad vid komplexa ohälsotillstånd
- Ohälsa och främjande av hälsa 1
- Folksjukdomar och långvariga sjukdomstillstånd ur ett vårdande och medicinskt perspektiv
- MEV400
- Omvårdnad i olika livsfaser del 1
- Klinisk omvårdnad 15 hp
- Etik och ledarskap i global omvårdnad 22,5 hp (akutsjukvård)
- BOSS II del 1 Behandling och omvårdnad vid somatiska sjukdomar 9 hp.
- Ohälsa i välfärdssamhället, 10 hp
- Hälsa och vårdande
- Medicin, kirurgi och infektion
- Palliativ omvårdnad

Kommentarer (4)

- Blodtransfusion och obduktion
- Utöver schemalagd tid, tränas och examineras ffa blodtransfusioner under verksamhetsförlagda moment i termin 5 och 6.
- Del av en föreläsning om njursjukdomar
- Föreläsning av disputerad sjuksköterska från Transplantation på Sahlgrenska sjukhuset om organdonation och transplantation

1b. På vilket sätt sker utbildningen i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Distansutbildning från annat lärosäte/organisation, ange från var:	0	0%
Webbaserad utbildning, ange vilken:	0	0%
Enstaka föreläsning	11	65%
Flera föreläsningar	4	24%
Egen inläsning	2	12%
Praktisk övning	3	18%
Annat, nämligen:	3	18%
Total	17	135%

Öppna svar-Annat, nämligen: (3)

- Två tillfällen
- Temadag (inkl. föreläsning och gruppdiskussioner), podd med professor Anna Forsberg
- Seminarium, dugga

2. Vilken kompetens har den eller de som leder utbildningen i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Lärare som finns på lärosätet, ange roll och funktion:	11	65%
Donationsansvarig läkare	1	6%
Donationsansvarig sjuksköterska	5	29%
Praktiskt verksam inom professionen, ange vilken profession:	3	18%
Transplantationskoordinator	3	18%
Annan specialist inom donation eller transplantation	0	0%
Annan kompetens, nämligen:	2	12%
Total	17	147%

Öppna svar-Lärare som finns på lärosätet, ange roll och funktion: (10)

- Universitetsadjunkt

- Lektor
- En lektor och en adjunkt
- Biträdande professor tillsammans med adjunkt
- Adjunkt, lektor inom sjuksköterskeprogrammet
- Sjuksköterska och professor (förenad anställning)
- Lektor
- Adjunkter som är sjuksköterskor med klinisk erfarenhet
- Adjunkt
- Höskoleadjunkt och modulansvarig

Öppna svar-Praktiskt verksam inom professionen, ange vilken profession:
(3)

- läkare
- Se ovan
- Disputerad sjuksköterska

Öppna svar-Annan kompetens, nämligen: (2)

- Patient som genomgått transplantation
- forskning inom ämnet

3. På vilket sätt examineras studenterna i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Skriftligt prov	10	59%
Muntligt	1	6%
Praktisk övning	3	18%
Inlämningsuppgift	1	6%
Seminarium	3	18%
Annat sätt, ange vilket:	1	6%
Utbildningen examineras inte	5	29%
Total	17	141%

Öppna svar-Annat sätt, ange vilket: (1)

- Temadagen är en obligatorisk läraaktivitet

4. Finns det någon del i er utbildning i organ- och vävnadsdonation i grundutbildningen där läkare och sjuksköterskor deltar tillsammans?

	Antal	Procent
Ja	0	0%
Nej	16	94%
Vet inte	1	6%
Total	17	100%

5. Ingår någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation i något specialistsjuksköterskeprogram hos er?

	Antal	Procent
Ja, som en obligatorisk del av utbildningen	13	52%
Ja, som en valfri del av utbildningen	7	29%
Nej, men vi planerar att inkludera det	1	4%
Nej, ingår inte	7	29%
Vi har inget specialistsjuksköterskeprogram	0	0%
Total	25	112%

5a. Inom vilket specialistsjuksköterskeprogram hos er ingår utbildning i organ- och vävnadsdonation?

Svarsvärden

- Akutsjukvård
- Intensivvård
- Operationssjuksköterska
- Intensivvård
- Ambulans VAMBA
- Specialistsjuksköterskeprogram inriktning anestesi
- Anestesiprogrammet
- Operationssjukvård
- Specialistsjuksköterska anestesi
- Inriktning anestesijukvård
- SPSSK-IVA
- Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning intensivvård
- Operation
- Intensivvårdsprogram på avancerad nivå
- Specialistsjuksköterskeprogram inriktning hjärtsjukvård
- Ambulanssjukvård
- Ambulanssjukvård
- Anestesi
- Anestesisjuksköterska
- Barn och ungdom
- Intensivvård VINTA
- Specialistsjuksköterskeprogram inriktning operation
- Operationsprogrammet
- Intensivvård
- Specialistsjuksköterska intensivvård
- Inriktning intensivvård
- Specialistsjuksköterskeutbildningen med inriktning mot operationssjukvård
- IVA
- Intensivvård
- Anestesisjukvård

- Barnmorska
- Specialistsjuksköterskeprogram inriktning intensivvård
- Intensivvårdsprogrammet
- Anestesisjukvård
- Specialistsjuksköterskeutbildningen med inriktning mot anestesi-sjukvård
- Anestesi
- Operationssjukvård
- Intensivvård
- Operationssjukvård

5b. På vilket sätt sker utbildningen i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Distansutbildning från annat lärosäte/organisation, ange från var:	0	0%
Webbaserad utbildning, ange vilken:	1	6%
Enstaka föreläsning	15	94%
Flera föreläsningar	3	19%
Egen inläsning	2	13%
Praktisk övning	0	0%
Annat, nämligen:	8	50%
Total	16	181%

Öppna svar-Webbaserad utbildning, ange vilken: (1)

- 1 h föreläsning för akut och ambulans. Övriga 2 h föreläsning.

Öppna svar-Annat, nämligen: (8)

- I IVA och operationsutbildningen har vi utöver föreläsningar seminarium á 2 h.
- Interdisciplinärt case seminarium: I studenters fördjupningsarbeten kan områdena organ- och vävnadsdonation förekomma, men det är inget strukturerat och säkerställt inslag.
- Podd med professor Anna Forsberg
- Kan möta det i VFU också
- Länkar läggs ut på kursplattformen för inläsning av mer information
- Seminarium
- Workshop
- Utbildning av transplantationskoordinator från Uppsala

6. Vilken kompetens har den eller de som leder utbildningen i organ- och vävnadsdonation på specialistsjuksköterskeprogram?

	Antal	Procent
Lärare som finns på lärosätet, ange roll och funktion:	8	50%

Donationsansvarig läkare	2	13%
Donationsansvarig sjuksköterska	8	50%
Praktiskt verksam inom professionen, ange vilken profession:	7	44%
Transplantationskoordinator	7	44%
Annan specialist inom donation eller transplantation	0	0%
Annan kompetens, nämligen:	1	6%
Total	16	206%

Öppna svar-Lärare som finns på lärosätet, ange roll och funktion: (6)

- Anestesisjuksköterska
- Specialistsjuksköterska Barn och ungdom: adjunkter/gästlärare: basgruppshandledare
- Adjunkt/lektor inom ANE, IVA eller operation
- Sjuksköterska och professor inom vårdvetenskap, inriktning organtransplantation
- Adjunkt
- Universitetslektor

Öppna svar-Praktiskt verksam inom professionen, ange vilken profession: (7)

- Anestesi och IVA sjuksköterska samt donationsansvarig
- ANE, IVA & Operation
- Se ovan
- Intensivister, kirurger, anesthesiologer
- Intensivvårdssjuksköterska
- Anestesi-läkare
- Läkare

Öppna svar-Annan kompetens, nämligen: (1)

- Donationsansvarig läkare/sjuksköterska medverkar i utbildningsprogrammen, men ledare av utbildningen är adjunkt/lektor på KI

7. På vilket sätt examineras studenterna på specialistsjuksköterskeprogram i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Skrifligt prov	8	50%
Muntligt	1	6%
Praktisk övning	0	0%
Inlämningsuppgift	5	31%
Seminarium	4	25%
Annat sätt, ange vilket:	3	19%
Utbildningen examineras inte	2	13%

Total	16	144%
-------	----	------

Öppna svar-Annat sätt, ange vilket: (3)

- Alla inriktningar examinerar inte, men IVA & operation har ett seminarium där etik och organ- och vävnadsdonation ingår och det är obligatoriskt. Det finns dock inget specifikt lärandemål som examineras
- olika på programmen
- vet inte

8. Finns det någon del i er utbildning i organ- och vävnadsdonation inom specialistsjuksköterskeprogram där läkare och sjuksköterskor deltar tillsammans?

	Antal	Procent
Ja	1	6%
Nej	14	88%
Vet inte	1	6%
Total	16	100%

9. Ingår någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation i någon fristående kurs eller uppdragsutbildning hos er?

Med någon form av utbildning i organ- och vävnadsdonation menar vi till exempel hel kurs, del av kurs, enskild föreläsning i en kurs, inläsning, praktisk övning, webbkurs med mera. Flera svar kan anges.

	Antal	Procent
Ja, i fristående kurs, ange kursnamn:	3	13%
Ja, som uppdragsutbildning, ange utbildning:	1	4%
Nej, men vi planerar att starta en kurs i organ- och vävnadsdonation	0	0%
Nej, ingår inte	20	83%
Total	24	100%

Öppna svar-Ja, i fristående kurs, ange kursnamn: (3)

- Vårdande bedömning inom perioperativ vård samt inom intensivvård
- BMA090 - Vård och behandling vid akut kirurgisk sjukdom
- MEV400

Öppna svar-Ja, som uppdragsutbildning, ange utbildning: (1)

- Operation och anestesi

10. Samverkar ni kring utbildningen i organ- och vävnadsdonation med någon annan?

	Antal	Procent
Ja, ange med vem/vilka:	6	29%
Nej	12	57%

Vet inte	3	14%
Total	21	100%

Öppna svar-Ja, ange med vem/vilka: (6)

- disputerad transplantationskoordinator på sjukhus
- IVA spec. sjuksköterske program, samverkan med Region Östergötland RÖ
- KS transplantationsklinik; organisationen för organdonation, Mellansverige
- Västmanlands Sjukhus
- Karolinska sjukhuset
- DAS på Karlstads sjukhus

11. Använder ni något kunskapsstöd från Socialstyrelsen idag när det gäller utbildning i organ- och vävnadsdonation?

	Antal	Procent
Ja	11	52%
Nej	3	14%
Vet inte	7	33%
Total	21	100%

12. Har du någon övrig kommentar om utbildning i organ- och vävnadsdonation förutom det som framkommit i enkäten?

Svarsvärden (6)

- Svaren gäller enbart grundutbildningen till sjuksköterska. Specialistssk-programmen lämnar in egna enkätsvar. Bästa möjliga svarsalternativ har valts utifrån detta ("vi har inget specialistprogram" t.ex.)
- efter föreläsningen i samband med obligatoriskt moment delas donationskort/folder ut
- Avsaknad av innehåll och examination inom majoriteten av specialistutbildningar (n=8) beror på att det inte finns några lärandemål, vilket är relaterat till att det saknas explicita nationella examensmål inom ämnesområdet. Det är dock ett angeläget område för specialistsjuksköterskor inom samtliga inriktningar men avsaknad av nationella examensmål gör att området inte prioriteras av samtliga specialistsjuksköterskeprogram.
- Nej.
- Vi anser vid Röda Korsets Högskola att det är en mycket angelägen fråga som bör finnas med i både grund- och avancerad utbildning.
- På sjuksköterskeprogrammet kommer det att föras diskussioner om organ- och vävnadsdonation och på vilket sätt detta kan belysas i programmet. På specialistsjuksköterskeprogrammen anses inte detta behov av undervisning föreligga.